

karakter behoeft dus niet aangeboren te zijn en kan zelfs gepaard gaan met een eminent verstand, zooals bij Napoleon I, bij Mahomed enz.

Ook de leer van LOMBROSO omtrent de verhouding tusschen genie en degeneratie, beschouwt FLECHSIG als een fundamenteele dwaling van de grofste soort. Hij meent, dat het genie altijd gepaard gaat met een bijzonderen bouw der hersenen, zelfs in zoodanige mate, dat men onderscheid kan maken tusschen wetenschappelijke en kunstnaars-genies. In elk geval kan men geniale en pathologische geestesproducten niet met elkander vergelijken; ook de anatomie leert duidelijk, dat er meestal een diepe kloof bestaat tusschen de hersenorganisatie van geniale en van zieke of misdadige menschen. De exacte wetenschap komt dus hier tot een resultaat, dat geheel overeen komt met de eischen van het gezond verstand: de groote geesten op het gebied van wetenschap en kunst, kunnen geen wezenlijke verwantschap bezitten met het schuim van het menschelijk geslacht, de geboren misdadigers.

SCHERMERS.

De agglutiniseerende stoffen bij typhus-lijders zijn ook gevonden in het serum der pleuraholte bij typhus-lijken maar niet in een groot pleuritisch exsudaat. WIDAL en SICARD schrijven dit toe aan de snelheid waarmede dat exsudaat gevormd was en voeren voor die meening aan dat bij een typhus-lijder de tranen diezelfde stoffen bevatten doch niet als de traan-secretie door ammoniakdampen kunstmatig is verhoogd. In *Arch. de méd. exp.* vindt men een opstel van ACHARD en BENSUADE die, wat voor Franschen zonderling schijnt, experimenteel hebben vastgesteld dat de agglutiniseerende stoffen niets met de leucocyten te maken hebben. Schrijvers hebben typhusbloed met bloedzuiger-extract gemengd door een watteprop gefiltreerd en daarna de prop met een mengsel van normaal serum en bloedzuiger-extract uitgewassen. De watteprop werd uitgeperst, maar het op die wijs verkregen vocht dat zeer rijk aan leucocyten was, welke laatste nog leefden en karmijnkorreltjes opnamen, bezat volstrekt geen agglutiniseerende werking.

FOKKER.

BOEK AANKONDIGINGEN.

S. TALMA, *Hysterie*. Rede uitgesproken in de Algemeene Vergadering van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap, gehouden 30 Juni 1896. Utrecht, J. VAN BOEKHOVEN, 71 blz.

De genoemde rede is door Prof. TALMA afzonderlijk uitgegeven omdat de daarin behandelde zaak hem toeschijnt van algemeen belang

te zijn en opdat er door de lezers aanleiding uit genomen zal worden ten bate der wetenschap iets te doen. Om de psychische toestanden en processen bij hysterie verklaard te hebben wil hij van patiënten schriftelijke mededeelingen ontvangen omtrent hun daden, de overwegingen, die hen hiertoe leidden en de verklaringen over deze door hen zelf aangenomen. Daar vele Collega's patiënten kennen, die ontwikkeling genoeg bezitten om het een en ander duidelijk uiteen te zetten, kunnen zij door hen op de genoemde uitnoodiging attent te maken, aan het doel van den Schrijver bevorderlijk zijn. Met deze korte aankondiging wil ik gaarne het mijne daartoe bijdragen. Een eenigszins grondige kritiek zoude te veel ruimte in beslag nemen, en meer arbeid vorderen, dan met de waarde der daarvan voor het doel van den Schrijver te verwachten vruchten evenredig is. Maar ook voor een referaat schijnt mij de materie, in verband met de wijze, waarop zij behandeld is, zich weinig te leenen. Want even moeilijk het misschien voor den Schrijver geweest is deze dingen voor een algemeen, zij het dan ook ontwikkeld publiek te behandelen, even bezwaarlijk is het voor den referent uit het oplosmiddel van populaire omschrijvingen en algemeenere, meest in aphorismenvorm gegeven inzichten, — waaronder, naar het mij voorkomt, wel eenige aantastbare — het specifiek belangrijke te doen kristalliseeren tot de naalden van een zakelijk overzicht. De analogie der verschijnselen bij gezonden en bij hysterischen waargenomen, de tegenstrijdigheden in de hysterische symptomen, de bronnen van verkeerde beoordeeling van dergelijke lijdens, de quaestie van veinzerij en bedrog zijn hoofdpunten, die behandeld worden. En al wil ik niet verhelen, dat de beteekenis en het verband van meer dan één zin mij wel eens onduidelijk is gebleven, dat de gebruikte beelden hier en daar mij persoonlijk de zaak meer verduisterden dan ophelderden, dat de gevolgde redewending mij wel eens aan bedenking onderhevig schijnt, dat de eigenaardige, haast zoude ik zeggen, bijna anekdotenachtige mededeeling van stukken uit ziektegeschiedenissen deze minder geschikt maakt om ze tot het vormen van een eigen oordeel met vrucht te kunnen gebruiken, gaarne neem ik aan, dat de belangstellende lezer gelukkiger zal zijn. Wij hopen, dat het den Schrijver gelukken zal het bezwaar te overwinnen om bij deze psychisch zieken uit de door de anamnestiche zelfbeschouwing verschaftte gegevens, zooals ze door herinneringsstoringen misschien vervalscht, zooals ze door al of niet bewuste, al of niet gewilde misleiding van zich zelf en anderen onzeker gemaakt kunnen zijn, te komen tot een met genoegzame zekerheid opstellen van bepalingsmomenten voor het handelen, daargelaten nog de vraag in hoeverre deze met de motieven der gezonden vergelijkbaar zijn.

G. C. VAN WALSEM.

INGEZONDEN.

DE HOMOEOPATHIE IN DE TWEEDE KAMER.

De woorden van Dr. KUYPER in de Tweede Kamer der Staten-Generaal hebben aanleiding gegeven tot een hoofdartikel in dit *Tijdschrift*. Om de quaestie tot haar juiste proportie terug te brengen acht ik het noodig dat artikel te beantwoorden.

Dr. KUYPER heeft blijkbaar den toestand in Amerika op het oog gehad, als hij spreekt van homoeopathische faculteiten. Zooals het medisch onderwijs hier te lande is ingericht, vraagt men hier geen homoeopathische faculteit, allermint een Universiteit. Slechts wordt verlangd, dat er onderwijs worde gegeven in geneesmiddelleer, meer uitgebreid en tredende in de differentieel diagnostiek der medicamenten en dan kliniek volgens het beginsel *similia similibus*. Immers alle andere gedeelten der studie zijn voor allen volkomen dezelfde.

Evenals elk ander gedeelte der geneeskunde heeft de homoeopathie sedert HAHNEMANN voor 100 jaren dit principe verkondigde, zich in verschillend opzicht ontwikkeld. Wil men haar in het kort omschrijven, dan kan men haar noemen: vergelijkende pathologie met de therapeutische toepassing volgens het *similia similibus*. Zij stelt dus als eerste voorwaarde, dat de werking der geneesmiddelen moet worden onderzocht op het gezonde organisme. Experimenten op dieren zijn onvoldoende; zij kunnen slechts de ruwe omtrekken geven, want de subjectieve verschijnselen ontsnappen zoo goed als geheel aan onze waarneming. Hebben nu de objectieve verschijnselen groote waarde voor de diagnose, geen medicus zal de subjectieve verwaarloozen; niet zelden toch zijn er geen of slechts weinig beteekenende objectieve verschijnselen te vinden terwijl de patiënt met zeer ernstige klachten bij den arts komt. Het onderzoek op den gezonden mensch is dus noodzakelijk, zooals zelfs Prof. STOKVIS in zijn voorlezingen toegeeft en door Prof. SCHULZ practisch is aangevat. Het onderzoek op dieren heeft het voordcel, dat men het kan voortzetten, totdat *ad oculos* te demonstreeren veranderingen hebben plaats gegrepen; dat men letale doses kan geven om door sectie het onderzoek voort te zetten. Dat kan bij den mensch niet opzettelijk geschieden en men is dus hier op het toeval aangewezen. Zoo krijgt men een verzameling van de verschijnselen, veroorzaakt door een medicament, die bij het eerste aanzien vaak moeilijk zijn te ontraadselen. Bij nauwkeurig nagaan zal men echter den rooden draad vinden, die hen alle verbindt. Dien draad te vinden is bij eenige niet moeilijk; ik noem als voorbeelden: *aconitum*, *belladonna*, *baptisia*, *phosphorus*; bij andere zal het meer moeite kosten. De eerste eisch is dat men pathologie kent.

Met alle waardeering van de wijze, waarop aan onze Universiteiten de geneesmiddelleer wordt gedoceerd, is het toch niet te ontkennen dat men zich daarbij tot de algemeene omtrekken bepaalt en niet treedt in hetgeen ik genoemd heb vergelijkende pathologie. Eenigszins wordt de geneesmiddelleer